

Fiche 2: Richtlijn rechtsbijstand

Titel:

Voorstel voor een richtlijn van de Raad tot verbetering van de toegang tot de rechter bij grensoverschrijdende zaken, door middel van gemeenschappelijke minimumvoorschriften betreffende rechtsbijstand en andere financiële aspecten van civiele procedures

Datum Raadsdocument: 25 januari 2002
nr. Raadsdocument: 5513/02
nr. Commissiedocument: COM (2002) 13 def
Eerstverantwoordelijke ministerie: JUST i.o.m. BZ, FIN, VROM

Behandelingstraject in Brussel: Werkgroep Civielrecht; besluitvorming in JBZ-Raad

7) *Consequenties voor EG-begroting in EURO (per jaar):* n.v.t.

Korte inhoud en doelstelling van het voorstel:

Het voorstel is gebaseerd op conclusie 30 van de Europese Raad van Tampere waar wordt gesteld dat minimumnormen moeten worden opgesteld voor de verkrijging van gratis rechtsbijstand. Het voorstel beoogt in geval van grensoverschrijdende geschillen op civielrechtelijk terrein te bewerkstelligen dat gemakkelijker en sneller rechtsbijstand kan worden verleend in de lidstaat waar de zaak wordt behandeld. Daartoe bevat de richtlijn een aantal regels. Ten eerste moeten niet-ingezetenen op dezelfde wijze worden behandeld als ingezetenen. Er moeten maatregelen worden genomen opdat het grensoverschrijdende karakter geen belemmeringen vormt voor het verkrijgen van rechtsbijstand. Ons recht moet om voornoemde redenen een adequaat niveau van rechtsbijstand waarborgen. Daartoe moeten minimumnormen worden opgesteld. Dit wil zeggen dat een natuurlijke persoon -en onder bepaalde voorwaarden ook een rechtspersoon- rechtsbijstand moet kunnen krijgen als hij zelf geen middelen heeft om dat te bekostigen. Met name artikel 12 lid 2 onder e Wet op de rechtsbijstand is in dit kader van belang. Civiele en handelszaken met betrekking tot het voeren van of in verband met een eigen bedrijf of zelfstandig beroep zijn uitgesloten van gesubsidieerde rechtsbijstand. Achtergrond van deze bepaling is de gedachte dat deze procedures behoren tot het commerciële risico van de ondernemer. Het is niet aan de overheid deze commerciële risico's over te nemen. Met het bovenstaande wordt uitvoering gegeven aan het door de Commissie opgestelde groenboek over rechtsbijstand in burgerlijke zaken dat in maart 2000 is uitgebracht.¹

Rechtsbasis van het voorstel: Artikel 61, onder c, EG-verdrag

Comitologie: N.v.t.

Subsidiariteit, proportionaliteit, deregulering:

Subsidiariteit: Positief, mits adequate afstemming plaatsvindt t.a.v. het Haags Rechtsvorderings-verdrag 1980 en de overeenkomst van Straatsburg inzake het verzenden van verzoeken om rechtsbijstand. In dit verdrag wordt geregeld dat een onderdaan van een verdragsluitende staat alsmede degene die in een verdragssluitende staat woont recht hebben op gratis rechtsbijstand volgens de normen die daarvoor in die staat gelden. Verder wordt geregeld hoe hier procedureel uitvoering aan wordt gegeven. De richtlijn is gedeeltelijk een duplicaat van dit verdrag. Er moet voor worden gewaakt dat de reikwijdte van de richtlijn niet strijdig is met die van het verdrag.

Proportionaliteit: De vraag is of hetgeen in het voorliggende voorstel wordt geregeld niet verder reikt dan nodig is op grond van de conclusie van Tampere. In sommige gevallen lijkt de ontwerp-richtlijn verder te reiken dan de grensoverschrijdende zaken in die zin dat regels worden gesteld voor nationale rechtshulpgevallen.

Nederlandse belangen:

Nederland is voorstander van gemeenschappelijke minimumvoorschriften m.b.t. rechtsbijstand. Gelet op het omvangrijke stelsel dat Nederland terzake reeds kent is Nederland echter geen voorstander van uitbreiding van de gratis rechtsbijstand in andere gevallen dan thans volgens het nationale recht is voorzien. Tevens dient er op gelet te worden dat bij de totstandkoming van de onderhavige richtlijn met de positie en de taken van de Haagse Conferentie voor internationaal privaatrecht rekening wordt gehouden.

¹ Groenboek van de commissie over rechtsbijstand in burgerlijke zaken: problemen bij grensoverschrijdende geschillen. doc COM(2000)51. zie het betreffende fiche in *Kamerstukken II*, 22112,157 dd. 22-05-00

Daartegenover kan worden opgemerkt dat het voor Nederlandse onderdanen in andere EU-lidstaten van belang kan zijn wanneer de toegang tot gratis rechtsbijstand wordt vereenvoudigd en mogelijk verruimd. De reikwijdte van de diverse stelsels is zeer verschillend.

Consequenties voor nationale regelgeving/beleid c.q. decentrale overheden (betrokkenheid IPO/VNG)

Indien de richtlijn wordt aangenomen dient de Wet op de rechtsbijstand te worden herzien. Er zullen meer personen van de gesubsidieerde rechtsbijstand gebruik moeten kunnen maken in waarschijnlijk meer gevallen.

Rol EP in de besluitvormingsprocedure: Raadpleging op grond van art. 67 EG-verdrag.